

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روان‌شناسی و علوم اجتماعی، گروه ارتباطات

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش تحصیلی: تحقیق در ارتباطات

عنوان:

تصویر جنبش های مردمی در کشور های اسلامی در اخبار شبکه خبر

استاد راهنما:

دکتر تژا میرفخرایی

استاد مشاور:

دکتر محمد رضا رسولی

پژوهشگر:

علی میرزاچی قابش

زمستان ۱۳۹۰

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

عنوان :

تصویر جنبش های مردمی
در کشور های اسلامی در
ا خبار شبکه خبر

تقدیم به پدرم که با وجودش فهمیدم فرشته ها
هم می توانند مرد باشند

۶

تقدیم به مادرم به پاس مهربانی هایش

سپاس خدای را عز و جل...

سپاس از جناب آقای دکتر میر فخرایی گه بدون
راهنمایی های دلسوزانه ایشان نگارش این پایان
نامه مقدور نبود.

همچنین سپاسگذارم از تمام معلمان و اساتید
خویش از ابتدای تحصیل تا این مقطع.

ز

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب علی میرزاچی تابش دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۸۴۹۴۲۵۰۰ در رشته علوم اجتماعی گرایش مردم شناسی که در تاریخ ۹۰/۱۱/۱۳ از پایان نامه خود تحت عنوان : (تصویر جنبش های مردمی در کشور های اسلامی در اخبار شبکه خبر) با کسب نمره ۱۹/۵ و با درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :

- ۱ - این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاویزهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲ - این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .
- ۳ - چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه و بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .
- ۴ - چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء

بسمه تعالیٰ

در تاریخ ۹۰/۱۱/۱۳

دانشجوی کارشناسی ارشد علی میرزاوی تابش از پایان نامه
خود دفاع نموده و با نمره ۱۹/۵ به حروف نوزده و نیم و با
درجہ عالیٰ مورد تصویب قرار گرفت.

چکیده

در این پایان نامه هدف این بوده است که درک کنیم شبکه خبر با پخش اخبار چگونه تصویری از جنبش های مردمی در کشور های اسلامی ارائه داده است . از این رو با نمونه گیری از بخش های خبری آن شبکه و باز بینی و تحلیل آن اخبار بر آن شدیم تا تصویر نمایش داده شده را روشن سازیم. روش اجرای کار بر اساس تحلیل گفتمان اجتماعی و از نوع صرفاً کیفی می باشد و پس از نگاشتن تحلیل در اخبار مد نظر از این تحلیل ها نتایج حاصل استخراج شده است .

نتایج نشان می دهد که در کل شبکه خبر رویکردی حمایتی از این جنبش های مردمی داشته است . شبکه خبر چنین نمایانده است که برخی از کشور هایی نظیر آمریکا و انگلیس خواهان منحرف و یا متوقف کردن جریان این جنبش ها هستند. همچنین این جنبش ها را دارای ریشه ای اسلامی نشان داده است . از سوی دیگر حاکمان کشور های درگیر بحران (تونس ، مصر ، لیبی ، بحرین ، یمن) خودکامه و دیکتاتور تصویر شده اند . مردم در این کشور ها با اعتراض و قیام خود بدبناه انقلاب نشان دا ده شده اند نه اصلاحات و یا تغییر . ماحصل این تحقیق نشان می دهد همچنین شبکه خبر این انقلابات را موجی بدبناه انقلاب ایران نشان داده است .

فهرست

صفحه	عنوان
فصل اول- کلیات تحقیق	
2.....	1-1 مقدمه
6.....	2-1 بیان مسئله
7.....	3-1 اهمیت و ضرورت تحقیق
9.....	4-1 اهداف تحقیق
10.....	5-1 سوالهای تحقیق
فصل دوم - ادبیات تحقیق	
13.....	2-1 پیشینه تحقیق
24.....	2-2 دو مقاله درباره بیداری اسلامی.
32.....	2-3 خلاصه ایی درباره شبکه خبر
36.....	2-4 چهاچوب نظری
37.....	2-5 شکل گیری نظریه گفتمان
44.....	2-6 نظریه تحلیل گفتمان ون دایک
46.....	2-7 از فهم متعارف تانظریه
70.....	2-8 انتقادات از نظریه گفتمان و پاسخ ون دایک
75.....	2-9 بازنمایی
105.....	2-10 مفاهیم اساسی در اخبار(واقعی کردن و تعادل)
فصل سوم- روش تحقیق	
139.....	3-1 شرح مفاهیم اصلی در تحلیل گفتمان
142.....	3-2 رویکرد های تحلیل گفتمان
144.....	3-3 تفاوت تحلیل محتوا با تحلیل گفتمان
146.....	3-4 ویژگی های تحلیل گفتمان
148.....	3-5 مواردی که باید در تحلیل گفتمان مد نظر باشد

150	3-6 تاریخ و پیشینه روش تحلیل گفتمان.....
151	3-7 تعاریف تحلیل گفتمان با توجه به رویکرد ها.....
154	3-8 مراحل تحلیل گفتمان.....
156	3-9 تعاریف مشهور از گفتمان.....
159	3-10 پیش فرض ها و انگاره های تحلیل گفتمان.....
160	3-11 مهم ترین اهداف تحلیل گفتمان.....
161	3-12 موارد استفاده از روش تحلیل گفتمان.....
162	3-13 روایی و پایایی در روش تحلیل گفتمان.....
162	3-14 مزایا و معایب روش تحلیل گفتمان.....
165	3-15 جامعه آماری، جامعه نمونه، واحد تحلیل، روش نمونه گیری، ابزار تحقیق.....
166	3-16 تعاریف عملیاتی(مفاهیم).....
168	3-17 روش تجزیه تحلیل داده ها.....

فصل چهارم – یافته های تحقیق

185	4-1 تحلیل اخبار روز 90/2/30
197	4-2 تحلیل اخبار روز 90/2/31
209	4-3 تحلیل اخبار روز 90/3/1
219	4-4 تحلیل اخبار روز 90/3/2
226	4-5 تحلیل اخبار روز 90/3/3
235	4-6 تحلیل اخبار روز 90/3/4
242	4-7 تحلیل اخبار روز 90/3/5
252	4-8 تحلیل اخبار روز 90/3/6
261	4-9 تحلیل اخبار روز 90/3/7
270	4-10 تحلیل اخبار روز 90/3/8
276	4-11 تحلیل اخبار روز 90/3/9
283	4-12 تحلیل اخبار روز 90/3/10
297	4-13 تحلیل اخبار روز 90/3/11

305.....	4-14 تحلیل اخبار روز 90/3/12
312.....	4-15 تحلیل اخبار روز 90/3/13
333.....	4-16 تحلیل اخبار روز 90/3/14
330.....	4-17 تحلیل اخبار روز 90/3/15
340.....	4-18 تحلیل اخبار روز 90/3/16
347.....	4-19 تحلیل اخبار روز 90/3/17
353.....	4-20 تحلیل اخبار روز 90/3/18

فصل پنجم - نتیجه گیری

363.....	5-1 نتیجه گیری
376.....	5-2 پیشنهادات
378.....	5-3 محدودیت ها
380.....	فهرست منابع

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

جهان در طول تاریخ همواره در حال گزاراندن رویدادها و جریانات مختلف و متفاوت بوده است. جنگ‌ها، انقلاب‌ها و شورش‌ها اتفاقاتی بوده اند که همواره در طول تاریخ رخداده و ثبت گردیده اند. اتفاقاتی نظیر ظاهرات‌های مردمی برای احراق حقوق شهروندی یا کسب آزادی های اجتماعی از محصولات دمکراتی در قرن اخیر بوده است. از سوی دیگر می‌دانیم که رسانه‌ها بر شناخت و درک عموم از جهان تأثیر می‌گذارند، به این معنا که آگاهی و ذهنیت مردم نسبت به جهان بستگی به محتوایی دارد که از رسانه‌ها دریافت می‌کنند زیرا رسانه‌ها نوعی میانجی بین آگاهی‌های فردی و ساختار گسترده‌تر اجتماعی و سازنده معناه سنت‌امروزه با توسعه وسائل ارتباط جمعی نظیر رادیو تلویزیون ماهواره‌ها و اینترنت گردش اخبار این رویداد‌ها در سراسر جهان بسیار شتاب یافته است بطوریکه اخبار ظاهرات گروه کوچکی در آن سوی دنیا با جزئیات در اختیار مردم سایر نقاط قرار می‌گیرد. در این میان نقش مهم رسانه‌های گروهی خبرگزاری‌ها و شبکه‌های خبری تلویزیونی بر کسی پوشیده نیست. پر واضح است که هر رسانه‌بنا بر نوع مالکیت و هدف خود سیاست‌ها و روش‌هایی جدا گانه در پیش می‌گیرد تا افکار عمومی را در جهتی که میل دارد سوق دهد. از این رو است که یک خبر واحد در هر خبرگزاری و شبکه با کلمات و تصاویری متفاوت بازنمایی می‌شود. این گونه است که افکار عمومی در مورد یک حقیقت دیدگاه و نقاط نظر مختلفی دارند. در هیاهوی اخبار روز ساده نیست که به ارائه و عرضه طرح‌های ایجابی و مثبتی پرداخت که در دیگر حومه‌ها می‌گذرد. (پیر سرو نت ۱۳۸۷، ۱۳۸). در شرایط کنونی و با توجه به عدم برابری رسانه‌ها به سبب حوزه پوشش و سرمایه و امکانات و تجربه طبیعتاً قشر گسترده‌ایی از مردم تحت تأثیر رسانه‌های قدرتمند تر قرار می‌گیرند هرچند که آنها واقعیت را به اصطلاح دستکاری کرده باشند. تمام اتفاقات در دنیا که به شکل خبر روی آنتن می‌روند در ماهیت خود برای همه مردم دنیا دارای اهمیت و جذابیت نیستند اما رسانه‌های حرفه‌ایی تر حتی از این قابلیت برخوردارند تا خبر‌های در ظاهر بی اهمیت را برای مخاطبان خود مهم و با ارزش جلوه کنند. این قابلیت سبب گردیده تا حتی اتفاقات مد نظر این دسته از رسانه‌ها بتواند جای اتفاقات مهم تر در ذهن مردم را گرفته و

به این ترتیب دولت‌ها از این روش برای منحرف کردن افکار عمومی نیز بهره جسته‌اند . بدین سان اینک این رسانه‌ها هستند که اهمیت یک خبر را تعیین می‌کنند و گاه مهم بودن در ذات یک خبر با این تکنیک تحت تأثیر قرار می‌گیرد . هرچند امروزه بسیاری معتقدند که اهمیت خبر در ماهیت و ذات آن رویداد نیست بلکه رسانه‌ها با معنا سازی مسائل مهم و کم اهمیت را خود ایجاد می‌کنند. از این رو نقش رسانه‌ها در قدرت و قدرت آنها در سوق دهی به افکار عمومی نمایان می‌گردد. در کشورهایی که روابط دوستانه ایی ندارند و میان آنها به هر دلیل و با هر اندازه تنفس وجود دارد برجسته کردن اخبار منفی کشور مقابل و کوچک نشان دادن موقفيت‌های کشور مقابل امری رایج و متدال است که مثال‌های فراوانی برای آن می‌توانند یافته . شاید پررنگ ترین مثال در این مورد تقابل دنیای غرب و اسلام باشد . در واقع رسانه‌ها همچون آینه برای انعکاس واقعیت اقدام نمی‌کنند بر این اساس بازنمایی، ساخت رسانه‌ایی واقعیت است . این نحوه نگرش در خصوص نسبت رسانه‌ها و واقعیت، ناشی از تحول در فهم و برد اشتی است که از زبان تحت عنوان "چرخش زبان شناختی" در غرب رخداده کی طی آن، زبان نه امری شفاف برای انتقال معنا و واقعیت، که سازنده واقعیت و معنا است. معنا امری آشکار که در واقعیت در زبان یا رسانه منعکس می‌شود، نیست، بلکه حاصل روابط ساختمند در زبان است به این معنی که پدیده‌ها دارای معنی در ذات خود نیستند، بلکه معنا حاصل روابط، به ویژه روابط تقابلی است . سیاهی و سپیدی در مقابل هم معنا پیدا می‌کنند . از این رو است که بازنمایی را باید ساخت رسانه‌ایی و زبانی واقعیت دانست . بازنمایی نه انعکاس و بازتاب معنای پدیده‌ها در جهان خارج که تولید و ساخت معنا بر اساس چارچوب‌های مفهومی و گفتمانی است . پس واقعیت بر اساس بازنمایی رسانه‌ایی شکل می‌گیرد و ساخته می‌شود . هیچ امر فرازبانی، فراتگفتمانی و فراتاریخی وجود ندارد که به نحو عینی و شفاف انعکاس یابد . بلکه هر گونه فهم و شناخت از واقعیت، امری است که در زبان و گفتمان ساخته می‌شود . چنین است که ویژگی‌هایی که برای مسلمانان، سیاه‌پوستان و زنان در رسانه‌ها به ویژه رسانه‌های غرب بر شمرده می‌شود ویژگی‌هایی ذاتی و طبیعی فرض می‌شود . که البته این ویژگی‌ها نه طبیعی که طبیعی سازی شده اند (مهدى زاده، 1387، 9). حال اینکه هر رسانه واقعیت و رویدادی را چگونه به تصویر کشیده و بازنمایی می‌کند نیازمند کنکاش و مطالعه و انجام تحقیق معمولاً با روش‌های کیفی است.

از فوریه 2011 شروع حرکت‌های مردمی و گسترش اعتراضات علیه حاکمان در چند کشور اسلامی سوژه ایی پر اهمیت برای بسیاری از خبرگزاری‌ها و نشریات و کانال‌های تلویزیونی

گردید. این جریانات همچون شعله آتش از تونس و مصر حرکت و به نقاط دیگر سرایت کرد به نحوی که با گذشت کمتر از یک سال چند کشور از جمله تونس یمن لیبی و بحرین درگیر آن شدند هر چند این جنبش‌ها و اعتراضات دارای تفاوت‌هایی بود اما شکل گیری متواتر آنها هر ذهنی را بر این باور استوار ساخت که این موج و جریانات شاید دلایل مشابه داشته باشد. اینک با گذشت حدود یک سال از آغ از این موج در میدان تحریر قاهره مردم مصر و لیبی و تونس حاکمان خود را از مسند قدرت به زیر کشیده اند و در یمن و بحرین همچنان جنبش‌ها در جریان است. این روند در حال حاضر و از همان آغاز به لحاظ داشتن ارزش‌های خبری گوناگون برای رسانه‌های منطقه خاور میانه و بعد رسانه‌های فرامنطقه ایی به سوژه ایی جذاب تبدیل شد. پس از دخالت‌های نظامی ناتو در لیبی این امر بین المللی تر شد اکنون کمتر انسانی بر روی کره خاکی خواهید یافت که خبری از این وقایع دریافت نکرده باشد. کوره این جریانات هر روز داغ تر می‌شود و تحولات این جریانات روز به روز در اخبار به تصویر کشیده می‌شود. این موضوع نسبت به سایر موضوعات خبری معمولاً در صدر قرار می‌گرفت و خلاصه مانند گسترش اعتراضات حجم خبر‌های آن نیز به شکلی چشم‌گیر در همه شبکه‌ها افزایش یافت. رسانه‌های کشور ما، ایران نیز به سبب ارزش‌های چندگانه این اخبار نظیر مجاورت فرنگی (به سبب مسلمان بودن کشورهای درگیر بحران) مجاورت جغرافیایی (نزدیک بودن کشورهایی که حرکت‌های مردمی در آن‌ها شکل گرفت) تازگی (رخداد‌های تازه در نتیجه تحرکات مردمی و واکنش‌های مسلمان و سایر کشورها) و برخورد (ایجاد درگیری میان تظاهر کنندگان و نیروهای امنیتی) این اخبار را به شکل وسیعی تحت پوشش قرار دادند. از جنبش مردم این کشورها در رسانه‌های گوناگون با عنوان‌ی مختلفی یاد شده که بیان کنندگان هر کدام دلایل خود را دارند. برخی از تحلیل‌گران غربی و داخلی، نا آرامی‌ها و انقلاب‌های اخیر در کشورهای عربی را تحت عنوان «بهار عربی» مفهوم بندی کرده و آنها را حرکت‌هایی دمکراتی خواهانه و ضد استبدادی صرف معرفی می‌نمایند. در مقابل دیدگاهی وجود دارد که نا آرامی‌های اخیر را «بیداری اسلامی» در نظر می‌گیرد. از این لحاظ، نشانه‌ها و نمودهای اسلامی قیام‌ها و انقلابات اخیر در کشورهای عربی را بیشتر می‌توان در قالب «بیداری اسلامی» و خواسته‌ها و مطالبات اعلام شده مردم، نمادها، شعارهای مذهبی قیام‌ها و راه پیمایی‌ها و مواردی از این قبیل ارزیابی کرد. در هر حال هر کدام از این دو نام بیانگر نوعی جنبش مردمی است هر چند هر کدام از این نظرها خواستگاه این جنبش‌ها را در علل متفاوتی می‌جویند. تقریباً در همه بخش‌های خبری در تمام شبکه‌های

ایران هر روز می توانید خبری در این باره ببینید و بشنوید . اخیراً خبرنگارانی به این کشور ها از جمله لبیی اعزام شده اند و در همان ابتدا نیز تصاویر مردم معارض مصر بطور زنده روی آنلن می رفت . در میان ماجرا های مختلف پخش اخبار شبکه خبر (۱) به عنوان تنها کanal تلویزیونی که مختص پخش اخبار است اخبار این رویداد ها و تحولات کشور ها را همواره منعکس و گاهی با حضور کارشناسان بررسی نموده است . رسانه های مختلف با توجه به آنچه پیشتر در باب سیاست ها و اهداف یک رسانه خاطر نشان کردیم این اخبار را به اشکال گوناگون بازنمایی و تصویر کرده اند . آنچه بر کسی پوشیده نیست وجود اخبار این جنبش های مردمی در میان اخبار بیشتر رسانه ها است . البته بطور معمول هر رسانه این وقایع را به نوعی بازنمایی کرده است . امروزه به مدد رسانه های متنوع مخاطبان گزینه های زیادی برای کسب اخبار درباره موضوع دلخواه خود دارند اما تلویزیون ه مچنان جایگاه مهمی در این بین داشته و شبکه های خبری تلویزیونی همواره مورد توجه بوده اند . اهمیت اجتماعی و سیاسی برنامه های خبری در سراسر جهان روز به روز افزایش می یابد . شاهد این مدعای رشد کمی و کیفی برنامه های خبری در سراسر جهان است . برنامه های خبری که در آغاز تنها پانزده دقیقه از پخش تلویزیونی را به خود اختصاص می دادند اینک معمولابه طور متوسط در هفته حدود هفتاد ساعت از این زمان را به خود اختصاص می دهند و شبکه هایی ایجاد شده اند که در طول شباه روز تنها برنامه های خبری پخش می کنند (میرفخرایی ۱۳۸۵، ۵ و ۶). نقش پر اهمیت اخبار در جوامع امروزی از زوایای گوناگونی قابل تعریف است بطور مثال کارکرد گرایان در تعریف نقش خبر در جوامع امروزی ، خبر را زمینه ساز مشارکت سیاسی فرد به مثابه شهروند در گستره عمومی می دانند ، اما زمینه سازی امر مشارکت امکان پذیر نخواهد بود مگر از طریق ارائه نظرها و دیدگاه های مختلف تحمل شده در سطح جامعه به مثابه بخشی از اطلاعات صحیح و متعادلی که یک شهروند برای تعیین سرنوشت خود نیازمند آنهاست (همان منبع ۶ و ۷) . گرچه متأسفانه اخبار عمدتاً مغلوب راهکارهای به دقت تنظیم شده و شبه رویداد های ترتیب داده شده به دست آن دسته از مسولان روابط عمومی می شد که در اختیار گروه های قدرت بودند و از سوی دیگر ، صاحبان صنایع و سرمایه با تملک رسانه ها ، برای ابراز نظر های خود ، دسترسی آسان تری به برنامه های خبری پیدا می کردند ، اما این همه باعث نمی شود تا کل یت تعریف کارکرد گرایان را رد کنیم . گرچه دیدگاه انتقادی نظر کارکرد گرایان را رد می کند . اما کارکرد گرایان توانسته اند نقش

و اهمیت اخبار را در جوامع مدنی امروز، به درستی تعریف و دسته بندی کنند (همان منبع 8 و 9). اهمیت اخبار باعث می شود تا بسیاری از محققان به بزرگی تأثیرات آن پیردازند. اگر نظر دنیس مک کوئیل در زمینه تأثیرات انگاره سازی برنامه های خبری مورد قبول واقع شود، آن گاه باید نتیجه گرفت که اخبار، به ویژه در جوامع مدنی امروز، دارای قدرتی بسیار عظیم است. بنابر این بسیار طبیعی خواهد بود که از برنامه های خبری دایمیاً به شکل هنجاری برای بسط و گسترش یا حتی شکل دهی ارزش ها و باور های اجتماعی مشخص و معینی استفاده شود (همان منبع 11 و 12). آنچه در این مقدمه در باره اخبار و وقایع کشور های اسلامی و نحوه پوشش این اخبار توسط رسانه ها آمد در جهت آمده سازی ذهن خوانندگان تحقیق پیش رو و آشنایی با کلیات مسائل است. با این مقدمه در ادامه به مسئله تحقیق و اهمیت آن نگاه موشکافانه ای خواهیم داشت.

1-2 بیان مسئله

مسئله پیش رو در واقع درک صحیح از تصویری است که شبکه خبر بوسیله انتشار اخبار درباره جنبش های مردمی کشور های اسلامی ارائه کرده است. همانطور که در مقدمه گفتیم هر شبکه خبری بنا بر سیاست ها و اهداف خود در تلاش است تا وقایع را در راستای آن سیاست ها و اهداف نمایش دهد و در این راه از تکنیک ها و فنونی بهره می جوید. حال این مسئله برای ما وجود داشته که بازنمایی شبکه خبر از این جنبش ها چه شکل و ویژگی هایی داشته و به چه صورت بوده است؟ مسئله این است که شبکه خبر سعی داشته چه تصویری از مردم معارض حاکمان، جزئیات وقایع، نظر و دخالت سایر کشور ها در این جریانات را بنماید. در زمینه اهمیت اخبار در مقدمه توضیحاتی دادیم در این خصوص و مخصوصاً خبر های تلویزیونی است که می توان پرسشی در این باره مطرح کرد: {حال با توجه به اهمیت مسئله جنبش های مردمی و همچنین اهمیت رسانه ها در دنیای امروز میخواهیم بدانیم تصویر ارائه شده شبکه خبر چگونه تصویری است؟} در اینجا وجود تاثیر یا در مرحله بعد نوع آن تاثیر مطرح نیست بلکه مسئله شناخت ویژگی ها و چگونگی تصویری است که شبکه خبر در رابطه با پخش اخبار جنبش های مردمی نمایانده است. چرا که هیچ تحلیل متن کاوانه ای نمی تواند تأثیرات رسانه ها بر مخاطبان را سنجش نماید. یعنی با مفروض داشتن چنین تأثیراتی می توان به بزرگی ابعاد این تاثیر و